

## BEERTA – BARTHOLOMEUSKERK

---

Tijdens de restauratie in 1961 werd in het zuidportaal een gedenksteen blootgelegd. Met enige moeite wist men de volgende inscriptie te ontcijferen:

**'[DO] ALS ME SCHREF M IIIII DE .....ERT LECHT ERSTE STEIN UP .....DACH NA SU[N]T MARCUS'**

In de 15e eeuw moesten de Beertsters, gedwongen door de oprukkende Dollard, uitwijken naar hogere gronden. In 1506, aldus de inscriptie, begon men daar met de bouw van een nieuwe kerk. Hiervoor werd o.a. tufsteen gebruikt van de vervallen kerk van Ulsda. Het werd een indrukwekkende kerk; laatgotisch van stijl met zes hoge overwelfde traveeën en een recht gesloten koor. Ondanks verwijzingen naar de H. Laurentius (zie: Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, 1847 en kerspelzegel van na 1608) wordt aangenomen dat de kerk oorspronkelijk aan Bartholomeus was gewijd. Dit op basis van Ter Apelse archieven (1509 *'de hillige kercke Sancti Bartolomei'*) en vermeldingen op pastoor- en predikantszegels van 1469 tot 1603.

Het exterieur is in de loop der tijden flink gewijzigd. Toen de onderkant van de muren werd blootgelegd bij de restauratie van 1961 kwamen fundamenten van de originele steunberen tevoorschijn. De grootte van de steunberen, 180 x 100 cm, is een indicatie voor de maatvoering van de oorspronkelijke gewelven. Deze gewelven zijn in 1783 ingestort. In dat jaar wordt vermeld: *'dat onse kercke op sondag in den jaere den 3 augustij 1783 en dat wel opmerkelijk is juist in het midden van de predickdienst, is begonnen te breeken door steenen of te vallen, waardoor bijna elk ontstelt wierde en harde liep om zijn leven te bergen'*. Daarna zijn ze vervangen door een houten tongewelf met plafondrozetten. Deze werden vervaardigd door J.G. Reusscher; de zwart gemarmerde kooflijsten met consoles zijn ook van zijn hand.

Na het instorten van de gewelven werden de hoge topgevels aan oost- en westzijde afgebroken en kreeg de kerk het huidige schilddak. De zuidingang met de oude inscriptie werd in de oude staat hersteld. De oude, zwaar beschadigde sluitsteen van de zuidingang met daarin een wijdingskruis gebeiteld, zit nu samen met een sluitsteen uit 1783 aan de binnenkant van deze ingang. De dichtgemetselde vensters in west- en zuidgevel, alsook twee toegangspoorten in noord- en zuidgevel konden niet in oude glorie worden hersteld. De toren uit 1806 staat een flink stuk los van de kerk. Hij heeft galmgaten met ronde bogen en een afgeknot tentvormig dak met daarop een open spits. Kerkelijke archieven vermelden een voorganger van de huidige toren.

Als we naar binnen gaan zien we een hoge, witte ruimte gedekt met een houten tongewelf in een zachte blauwgroene kleur. Interessante meubels zijn een door meester Johan Berentz in 1625 gesneden kansel in renaissancestijl en het grote klankbord daarboven van de hand van Jan Rijnburg van ná 1783. De oude collecteschaal van koper met smeedijzeren voet uit de 17e eeuw fungeert nu als doopvont in het koor. Smeedijzer zien we terug in de vorm van de vijftien armen die kandelaars uit de 17e eeuw dragen. Vroeger zaten deze op de houten banken. Het koperen bekken met smeedijzeren arm, dat ooit vast zat aan de preekstoel, kun je nu vinden bij het portaal onder het orgel. Het doet dienst als collecteschaal. De rijen stoelen worden afgesloten door een eikenhouten balustradehek uit 1637.

Het fraaie orgel is in 1862 gebouwd door Petrus van Oeckelen en in 1961 gerestaureerd door Mense Ruiter. Het orgel wordt bekroond door een adelaar.

